

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת מאור ישראל, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, וסניף סימנר בית יעקב
החדש, ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת פי תבא

תורת

בנפול אויבך אל תשמה:

דברים פרק כח (ג) **וְהָיָה כִּאֲשֶׁר שָׁשׂ יִהְיֶה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן יִשְׁשׂ יִהְיֶה עֲלֵיכֶם לְהִאָּבֵד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנִסּוּזְתֶם מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲתָה בָּא שְׂמָה לְרִשְׁתָּהּ:**
הקב"ה ישיש אחרים:

ופרשיי וז"ל (ג) כן ישיש ה' - את אויביכם פ עליכם להאביד וגו': **וביאר השפתי חכמים** אות פ ר"ל במה שהוסיף מלת אויביכם שהשמחה מוסב על האויבים כלומר הקדוש ברוך הוא ישיש האויבים עליכם דאם לא כן הל"ל ישוב דהוה משמע הוא בעצמו ישוב ועוד הרי אין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים: ומקור דברי רש"י מבואר **במסכת מגילה דף י ע"ב, וכן במסכת בסנהדרין דף לט ע"ב.** רבי יהושע בן לוי פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא [דברים כ"ח] והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם... כן ישיש להרע אתכם. **ומי חדי הקדוש ברוך הוא במפלתן של רשעים?** והא כתיב [דברי הימים ב' כ'] בצאת לפני החלוץ ואמרים הודו לה' כי לעולם חסדו, ואמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים. ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב [שמות י"ד] ולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקדוש ברוך הוא מעשה ידי טובעין ביים ואתם אומרים שירה? **אמר רבי אלעזר הוא אינו שש, אבל אחרים משיש.** ודיקא נמי, דכתיב כן ישיש ולא כתיב ישוב, שמע מינה. **עוד מצינו באבוד רשעים רנה:**

והנה שלמה המלך אמר במשלי פרק יא (י) בְּטוֹב צְדִיקִים תַּעֲלֶץ קִרְיָה וּבְאֲבָד רְשָׁעִים רָנָה: ודרשו חז"ל בפסיקתא זוטרתא דברים פרשת תצא דף לה ע"א. אמר רבי טוביהו ברבי אליעזר זצ"ל וכו' **ובאבוד רשעים רנה** אלו אויבי ישראל שנקראו רשעים, כענין שנאמר בפרעה וכו' ואמר משה ובני ישראל שירה. ד"א ובאבוד רשעים רנה זה קרח ועדתו וכו', ד"א זה סיסרא וכו', ד"א זה אחאב בן עמרי וכו', ובאבוד רשעים רנה זה המן ואשתו ובניו וכו'. **וכן בספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קיז.**
קושיית הילקוט שוב סתירה בפסוקים ותירוץו כנ"ל:

והקשה שיש סתירה בפסוקים בילקוט שמעוני מלכים א רמז רכג ויעבור הרנה במחנה, א"ר אחא באבוד רשעים רנה, באבוד אחאב בן עמרי רני רנה, ומי חדי קוב"ה במפלתן של רשעים והא כתיב בצאת לפני החלוץ ואמרים הודו לה' כי לעולם חסדו, וא"ר נתן מפני מה לא נאמר "כי טוב" בהודאה זו, לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים, אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן, מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה, באותה הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר להם הקדוש ברוך הוא מעשה ידי טובעים ביים ואתם אומרים שירה? **אמר ר' יוסי בר חנינא הוא אינו שש אבל אחרים משיש,** דיקא נמי דקתני כן ישיש ה', ולא כתיב כן ישוב עכ"ל. ולפי תירוץ הילקוט צריך לבאר רנה שאחרים ירונו, **וכן ביאר המהר"ל בספרו גור אריה במדבר פרק יח (ח). ומצאתי שהקשה בילקוט שמעוני תורה פרשת קדושים רמז תריג שכתב תירוצו נוסף עיי"ש.**
תירוץ הזוהר תלוי אם נתמלאה הסאה:

גם בספר הזוהר כרך א (בראשית) פרשת נח דף סא ע"ב הקשה סתירה הנ"ל וכתב לתרץ אחרת כדלקמן. וז"ל ת"ח וכו' אבל בזמנא אחרא לית חדוה קמי קודשא בריך הוא כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא ואינון דארגיון קמיה הדא הוא דכתיב (משלי י"א) **ובאבוד רשעים רנה, וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא, חדוה ותושבחה קמי קודשא בריך הוא, ואי תימא הא תנינן דלית חדוה קמי קודשא בריך הוא כד איהו עביד דינא בחייביא? אלא ת"ח בשעתא דאתעביד דינא בחייביא חדוון ותושבחון קמיה על דאתאבידו מעלמא והני מלי כד מטא ההוא זמנא (ק"ג ב כ"א ב) דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובייהו, אבל אי אתעביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו (ועד) דלא אשתלים חובייהו כמה דאת אמר (בראשית ט"ו) כי לא שלם עון האמורי עד הנה כדנין לית חדוה קמיה ובאיש קמיה על דאתאבידו וכו'. **וכן הוא בזוהר כרך א (בראשית) פרשת חיי שרה דף קכא ע"ב וז"ל הדא הוא דכתיב (משלי י"א) ובאבוד רשעים רנה והא אוקימנא באבוד רשעים רנה, והכתיב (יחזקאל י"ח) החפון אחפון מות רשע והא לית נייחא קמי קודשא בריך הוא כד אתעביד דינא ברשיעיא? אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא כאן לבתר דאשתלים קיסטא (אית ליה נייחא):**
תירוץ החינוך תלוי אם מועיל לעולם או הפוך:**

גם בספר החינוך מצוה לד מתבאר בדבריו תירוץ נוסף תלוי אם הוא רשע שנתמלאה הסאה או לא. וז"ל שלא להרוג נפש, שנאמר [שמות כ', י"ג] לא תרצה. שורש מצוה זו, ידוע ונגלה לכל רואי השמש, כי השם יתברך בנה העולם וצונו לפרות ולרבות כדי ליישובו לפניו, ומנענו שלא נחריבהו בדינו להרוג ולאבד הבריות שהן המיישבות העולם. ואולם הרשעים הגמורים כגון המינין והמלשינים אינן מיישבי עולם, ועליהם אמר הכתוב [משלי י"א, י"ז] **ובאבוד רשעים רנה, לפי שהן לא יושיבו העולם אבל יחריבוהו בכל כוחם.** וזהו מה שאמר חכם מחכמינו זכרונו לברכה באבדו הרשעים, **קוצים אני מכלה מן הכרם [כבא מצינא דף פ"ג ע"ב],** כלומר באבדן אלה יתיישב העולם יותר, כמו שפירות הכרם מתרבים וטובים יותר בסלוק הקוצים ממנו. וכ"כ בספר החסידים סימן קפז.
תירוץ נוסף שתלוי אם השמחה לכבוד הקב"ה או מסיבתו האישית:

ונראה לתרץ שתלוי מפני מה השמחה האם בגלל כבוד השכינה ושע"ז מתקדש שם שמים בזה נאמר באבוד רשעים רנה, אבל אם השמחה נובעת ממידותיו של האדם בהיותו שונה לו אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים, ודבר זה קשה מאוד להבחנה ורק הקב"ה יכול לבחון לב האדם מהיכן נובעת אותה שמחה. ומעין זה מצינו בחז"ל הבועל ארמית קנאים פוגעין בו הלכה ולא מורין כן, ולכאורה אם היא הלכה מדוע אין מורין כן? אך כיון שמדובר ברציחת אדם הדבר תלוי מאוד מהיכן הדבר נובע האם לכבוד הקב"ה או מתוך שנאתו האישית שההבדל בניהם האם הוא קנאי לה' או לעצמו ונחשב לרועה, לכן אין מורין כן כי דבר זה נתון לליבו של האדם. **ומצאתי שכן מבארים רבינו יונה והאלשיך על הפסוק במשלי פרק כד שתלוי בכוונת האדם כנ"ל.**

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת מאור ישראל, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, וסניף סימנר בית יעקב
החדש, ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

מדוע נצרכו לשמואל לתקן ברכת המינים:

ולפי"ז יובן היטב המבואר במסכת ברכות דף כח ע"ב תנו רבנן: שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים? עמד שמואל הקטן ותקנה. והקשה מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל לרבינו החיד"א זצ"ל (חלק ב סי' יא) כתב להביא ראיה לענין זה מהא דאמר ר"ג כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים וכו', דלכאורה יפלא, כי מה חכמה היא זו לתקן דברות שתיים בלה"ק ואפילו תינוקות היודעים לה"ק יכולים בנקל לתקנה?

תירוץ מרן החיד"א והגר"ח בגלל סודות התפילה:

ותירץ אלא שבהיות שמכל אות ואות מהברכות סוד שתלוי ביחוד וזיווג המדות, לכן צריך חכם גדול ורוה"ק שורה עליו לכוון הדברים לפי סודם, והיינו דקאמר ר"ג כלום יש אדם וכו'. וכ"כ בנפש החיים להגר"ח מוולוז'ין זצ"ל (שער ב סוף פרק יג).

תירוץ לפי הנ"ל שלא ינסח מחמת נגיעה אישית:

אולם לדברנו יובן היטב מדוע לא היה פשוט לתקן ברכה זו כיון שכל ברכה זו היא לקלל ולעקור את המינים מהעולם ושמה יהיה מעורב רגשות אישיים בניסוח הברכה ולא רק מפני כבוד שמים כי קשה מאוד לבחון הדברים, ולכן דוקא שמואל הקטן שהיה שגור בפיו הפסוק בנפול אויבך אל תשמח והיה דוגמא למופת בהנהגה זו רק הוא יכול לתקן נוסח ברכה כזו בלי רגשות אישיות אלא הכל לכבוד השי"ת. וכן מצאתי בשו"ת קול מבשר חלק ב סימן ו.

שאלות:

ועדיין אחרי כל התיורצים יש לשאול למרות שאין הקב"ה שש בעצמו כיצד הקב"ה ישיש אחרים במפלתן כאשר מדובר בעם ישראל, והרי תנן במסכת אבות פרק ד משנה יט [כ] שמואל הקטן אומר (משלי כד) בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו? וכן מבואר במסכת מגילה דף טז ע"א שאין לשמוח במפלת ישראל וז"ל הגמרא בתה דשקלינהו למזייה לבשינהו למאניה, אמר ליה סק ורכב. אמר ליה לא יכלנא, דכחישא חילאי מימי תעניתא. גחין וסליק. כי סליק בעט ביה. אמר ליה לא כתיב לכו בנפל אויבך אל תשמח? אמר ליה הני מילי בישראל, אבל בדידכו כתיב ואתה על במותימו תדרוך.

ועוד יש להקשות הרי כתוב בתרגום אונקלוס דברים פרשת כי תבוא פרק כח פסוק סג (סג) ויהי כמה דחד יי עליכון לאיטבא לכון ולאסגאה יתכון כן יתקיי יי עליכון לאובדא יתכון ולשיצאה יתכון ותטלטלון מעל ארעא דאת עליל לתמן למירתה: וכן בתרגום יונתן דברים פרשת כי תבוא פרק כח פסוק סג (סג) ויהי היקמא דתדי מימרא דיי עליכון לאוטבותכון ולאסגאה יתכון היקדין יתדי מימרא דיי עליכון עממין נוכרין להבדא יתכון ולמשציא יתכון ויתתקרון מעילוי ארעא דאתון עללין לתמן למירתה: וממה שכתבו בתרגום יחדי בסגול ולא יחדי בקמץ או פתח ביאורו שהקב"ה שמח ולא משמח, שכן מצינו שדייק רש"י בלשון התרגום בפרשה הקודמת במצות ושימח את אשתו שהגירסה הנכונה ויחדי בפתח ולא בסגול תחת היר"ד כי המצוה שישמח את אשתו ולא שישמח עם אשתו, וכן מבואר בזוהר בפרשה הקודמת כאשר כתבתי עיי"ש? וכן ראיתי שהקשה בספר משיבת נפש לרבנו חיים לוריא { 550 שנה } על הפסוק כאן.

לטובת ישראל ישיש אחרים:

ונראה לבאר כי בכל קללה יש גם את הברכה מוסתרת כמבואר בזוהר החדש על פרשתנו שנשאל רשב"י שהקללות שבתורת כוהנים שהן כנגד חורבן ראשון יש בהן נחמה ואילו הקללות שבספר משנה תורה הן כנגד חורבן שני וגלות האחרונה ואין בהן נחמה, ונגלה אליו אליהו הנביא והראה לו כיצד הקב"ה מערב מידת הרחמים גם בזמן מידת הדין עיי"ש, ולכן נראה גם בזה הברכה שיש בשמחת האוייבים במפלתן שעי"ז שאחרים שמחים השי"ת יכפר להן ויהפוך אותה על אויביהם כמתבאר בדברי הרשב"י בספרו מגן אבות על אבות פרק ד יט [כ] על דברי התנא בפרקי אבות, וז"ל והשיב מעליו אפו ויסירהו מעל אויבך וישיבהו עליך, כן פירש רבינו שלמה ז"ל [ד"ה והשיב]. דקדק זה, ממה שכתוב 'והשיב מעליו אפו' [משלי כד יח], ולא כתיב ושב. ואפילו לפי פשט הכתוב יאמר, אתה חושב להרע לאויבך בשמחה זו, אדרבה תיטיב לו, שהשם ירע בעיניו שאתה שמח במפלתו ויסיר מעליו האף ההוא, הרי בשמחתך תיטיב לו. וכן מוכח בפרק אין בין המודר [נדרים מ א], דרבא כי הוה חליש, הוה אמר מאן דסני לי יחדי לי, וכתיב 'פן יראה יי' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו' [משלי כד יח]. וכן הוא בפרק הרואה [ברכות נה ב] עכ"ל. והכי מבואר במסכת ברכות דף נה ע"ב ובמסכת נדרים דף מ ע"א כי הא דרבא, כי הוה חליש יומא קמא לא מגלי, מכאן ואילך אמר ליה לשמעיה, פוק אכריז רבא חלש. מאן דרחים לי לבעי עלי רחמי, ומאן דסני לי לחדי לי, וכתיב [משלי כ"ד] בנפל אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו. ופרש"י מסכת ברכות פרק ט הרואה [דף נד ע"א] דסני לי לחדי לי, ומתוך כך ישוב חרון אף מעלי. ולפי"ז יובן תירוץ הגמרא שהקב"ה בכוונה משיש אחרים מתוך אהבת ישראל שעי"ז יתעורר רחמיו על בניו ישראל ויעביר הגזירה מעליהן. ובזה אפשר ליישב גם התרגום שהקב"ה גם הוא ישמח כאשר רואה שאחרים ששים במפלת ישראל כי זה מה שיחיש את הגאולה.

דברי הבא"ח עונש השמח בנפול רעהו ותקנת חז"ל שלא לשמוח:

והנה מבואר במסכת ברכות דף מח ע"ב: הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב שלא הסריחו, והמטיב שניתנו לקבורה. וכתב מרן הבא"ח בספרו בנייהו לבאר וז"ל שם הטוב והמטיב ביבנה תקנוה, כנגד הרוגי ביתר. הנה הרא"ש ז"ל בתוספותיו נתעורר לתת טעם דמה יש לזה בברכת המזון, יעיין שם, ואנא עבדא נראה לי בס"ד עוד טעם לזה, דאיכא במדרש איכה בפסוק [איכה ב' ב] בלע ה' ולא חמל, חמשים ושתים שנה עשתה ביתר אחר חורבן הבית ולמה נחרבה, על שהדליקו נרות לחורבן בית המקדש, מפני שהיו שמחים בחורבנה של ירושלם, מחמת כי קודם חרבנה היו בירושלים אנשים עשירים שהיו מצערים לאנשי ביתר, שכותבים שטר מכירה על שדותיהם ובתיהם בשקר ולוקחים אותם בחזקה, עיין שם, ולכן חכמי ישראל אשר ביבנה שהם היו מאנשי ירושלם ובחרבנה הלכו ליבנה, אמרו עתה בחרבנה של ביתר יאמרו העולם אנחנו שמחים בחרבנה, כשם שאנשי ביתר שמחו בחרבן ירושלם עירנו ומולדתנו, ולכך תיקנו ברכת הטוב והמטיב לכבוד אנשי ביתר שלא הסריחו ונתנו לקבורה, וסמכו ברכה זו אצל בונה ירושלם, כלומר אף על פי שאנחנו מצטערים על חורבן ירושלם עירנו ומתפללים על בנייהו, לא שמחנו בהריגת אנשי ביתר ששמחו בחורבנה, אלא אדרבה אנחנו מחבבין אותם ומברכים להשם יתברך על

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת מאור ישראל, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, וסניף סימנר בית יעקב
 החדש, ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

הטובה שעשה לאנשי ביתר עכ"ל: **אנשי ביתר שמחו במפלת אנשי ירושלים ונענשו**, כדאיתא במדרש ואף על פי שבני עשו הרגו בישראל גם בירושלים, לא הרגו הרג רב כמו שהרגו בביתר, דאמרו רבותינו ז"ל שהיו הורגים בהם עד שהסוס היה שוקע בדם עד חוטמו, והיה הדם כמו נחל שוטף, שהיה מגלגל אבנים של ארבעים סאה והולך ביים ארבעה מילין, ולכן **חכמי יבנה תיקנו הטוב והמטיב כנגד הרוגי ביתר שלא יראה שהם שמחים במפלתן**: וכבר אמר שלמה המלך משלי פרק יז (ה) **לעג לרש חרף עשהו שם לאיד לא ינקה**: וכ"כ בספר החסידים סימן תקל.

מעשה שהיה עם בעל התויו"ט כיצד נזהר שלא יראה ששמח לאיד רעהו:

בזמן כהונת רבי יום טוב ליפמן הלר בעל "תוספות יום טוב" כרבה של העיר פרג ניהל את הקהילה הגדולה במישרים והנהיג בה הנהגות טובות וסדרים ישרים בעניני המסים שהטילה הממשלה מידי פעם בפעם על יהודי פרג, עד כה היתה הנהגת עניני המסים מסורה בידי תקיפי הקהילה אשר חלק מהם השתמשו בכח מישרתם להטיל את נטל המסים על המון העם מבלי שיצטרכו עשירי הקהילה לשאת בעול הכבד לפי מצבם, הדבר נגע ללב רבי יום טוב הלר הוא נכנס בעובי הקורה והצליח להעמיד את עצמו בראש השמאים והוא העריך את חלוקת המסים לפי רכושו ומעמדו של כל אחד ואחד, הדבר הזה עורר את חמתם של חלק מעשירי הקהילה לא שלטו על יצרם ובחימה שפוכה הלכו ואכלו קורצא בי מלכא הלשינו על רבם הגדול שהוא שואף לעורר מהפיכה בתוך הממשלה וכהוכחה לכך הציגו דוגמא מספרו "מעדני מלך", בעיקר חרה הדבר לעשיר הגדול בשם רפאל אשר החל לחתור כדי להעביר בכל מחיר את רבי יום טוב מרבנותו דבר אשר לא יכל לבצעה עקב אהבת אנשי העיר לרבם הגדול אך רשע זה לא נח ולא שקט וטיכס עצות ותחבולות בכל האמצעים שעמדו לרשותו להוריד את הרב מכסאו ויהי מה, מה עשה אותו נבל זכר כי קשרי מסחר יש לו עם שרי המלוכה בעיר הגדולה וינה בהיותו חלפן חצר הקיסר שרים אלו היו חייבים לו כל אחד מהם כסכום של ארבעים חמישים אלף דינרי זהב בא אליהם רפאל הגביר בהצעה כי מוכן הוא לוותר להם חלק מחובם בתמורה שיעזרו לו לסלק את רבי יום טוב הלר מרבנות פרג, לאחר מכן הלך ופיתה את אחד הדיינים ולמדן נוסף אשר היו משונאי הרב, אשר היו בקיאים בלשון הגרמנית למען ישלימו את המלאכה, והם העתיקו וסילפו קטעים מספר "מעדני מלך" להוכיח כי הרב הלר הינו מסוכן ומזיק גדול למדינה, הדברים פעלו אצל המלכות ורבי יום טוב נתפס והושב בבית האסורים, מלשינים שפלים אלו חשבו כי על ידי הלשנתם יפוטרו "רב ממשרתו ויגורש ממדינתם, אך הדבר נתקבל אצל הרשות בחומרה רבה והרב הלר היה צפוי לעונש מות בטוח ולגרש את כל היהודים מעירו, אך ה' שומר ישראל הקדים רפואה למכה ובנו רבי שמואל הלר שחזר מהישיבה בעיר מיץ ולא ידע מכל האסון הציל באותה עת את אשת ציר צרפת בוגיה ובנה הקטן ממות, וכתגמול לכך הוא הכיר לו טובה והשתדל לפעול למען אביו הוא הצליח במשימתו והצליח לשחררו רק נשפט בעונש כספי כבד עד כי יצא נקי מנכסיו, אך יד ה' נגע במלשיניו ומתו הם ובניהם בזה אחר זה על אף שר' יום טוב מחל להם בלב שלם. באותם ימים חלה אותו עשיר ראש המלשינים רפאל הוא הבין יפה כי עתה הגיע "תורו לקבל את עונשו רצה רבי יום טוב ללכת ולבקרו כי מלפנים היה אותו גביר מאוהביו הגדולים אך לא מצא עוז בנפשו הוא חשש כי רפאל עלול לחשוב כי הרב בא לחזות בו נקם ולשמוח לאידו, בעודו יושב בנכך ומסתפק הללכת לבקרו או עדיף שלא, והנה בא משרתו של הגביר וביקש בשם אדונו כי מבקש מהרב שימהר לבוא לביתו לבקרו כי יש לו לדבר עמו דבר נחוץ מאד, תיכף הלך הרב אליו ומצאו שוכב במטתו מתפתל ביסוריו פנה החולה להרב ואמר רבינו אוהבי מקדם, יודע אני שהתברר אצלו כי אני הייתי הרודף שלו וגרמתי לו כל הצרות, אני עשיתי אותו דל ואביון וכמעט קט גרמתי גירוש לכל יהודי העיר, אך עם כל זאת ה' יודע ועד כי לא היתה כוונתי להרע לכם בממדים חמורים כאלו, רק כמו שאומרים העולם תן לשד אצבע והוא יקח את כל היד כולו, רבינו אוהבי יקירי הנני אומר לכם כמו שאמר המן למרדכי יותר פעלת עם קומץ קמח שלכם יותר מאשר פעלתי אני עם רבבות כסף שלי ה' היה עמכם והקדים רפואה למכתכם. כאן משתפך הגביר רפאל ומילל ואתה רבינו איש קדוש רחם עלי חוס על נשמתו ותמחול לי וגם בקש רחמים עבורי לפני אב הרחמן כי ירפא אותי מחולי ויסורי למען אספיק לתקן את אשר השחתתי, יותר לא עצר בכוחו לדבר והתפרץ בבכיות סוערות, ואכן רבי יום טוב ליפמן הלר נענה לו ויאמר הנני מוחל לך בלבב שלם וגם אבקש עבורך מאת פני ה' שישלח דברו וירפאך מחוליך. { מספר כצאת השמש בגבורתו עמ' קלו }

מוסר השכל:

נמצינו למדים מפרשתנו עד כמה הקב"ה אוהב את עם ישראל שאעפ"י שחטא ישראל הוא ובנים אתם לה' אלוקים, ולכן גם כאשר מעניש עושה הדבר בצירוף מידת הרחמים אשר נסתרם בתוך הדין ולכן משמח את אויבנו בכדי לזוז את גאולתנו, ומאידך למדנו עד כמה האדם חייב להיות נזהר שח"ו לא ישמח במפלת חברו כי ענוש יענש על כך בכפליים כמאמר שלמה המלך ושמח לאיד לא ינקה אלא אדרבא יתפלל עליו, ורק באבוד רשעים רנה כאשר הן מאומות העולם או כאשר הן ממחריבי העולם כדברי החינוך, או עכ"פ שכל שמחתו לכבוד הקב"ה ולא מבחינה אישית, ומאחר שהאדם יכול להיכשל בזה בנקל עליו להתחזק בימים אלו להתפלל על חבריו ובזה ינהג הקב"ה עם האדם מידה כנגד וינהג בו במידת הרחמים ויכתבנו ויחתמנו לחיים טובים ולשלום בספרן של צדיקים וחסידים אמן.

שבת שלום ומבורך וכתובה וחתומה טובה

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא